

ויש עוד נשמה לנשמה, והיינו כידוע דבכל דבר יש עשר ספירות, והתחלת ההשגה הוא מחכמה, וכתר הוא שורש הרצון הנעלם, כי האדם מחכים ומתבונן ורוצה ופועל במה שהוא רצונו לכך, וזה הרצון קדום לו הוא קבוע ונעלם באדם, שאינו מושג לו מה הוא הדבר המוליד בו מחשבה ורצון זה, וזהו הכתר, שהוא למעלה מן ראש האדם, והוא אור מקיף של הש"י, שמקיף למי שזוכה יותר שלא יעלה בלבבו שום מחשבה זרה ודמיון הבל כלל, וכל מחשבותיו והרהוריו ורצונו בלתי לה' לבדו בידיעתו וידיעת תורתו, שעל זה אמרו (סוכה נב) אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (ליצר הרע), ועזר הקב"ה הוא הארת הכתר, שלא יכנס בלבו רע כלל, שזה למעלה מהשגת כח אדם.

והם ארבע מדרגות; אחת זכו בה כל ישראל על ידי השתדלות האבות, ולפי שהם בני מאמינים, והשלב — כל אחד על ידי השתדלותו...

מכל מקום עדיין אינו בדביקות הגמור להיות כמו לעתיד לבוא שנקרא בשמו של הקב"ה ובקרבו ממש, כי יש עוד מדרגה חמישית הנקרא יחידה, והוא קול דממה דקה — פירוש, כי כתר הוא עדיין מכלל קומת אדם, רק שהוא חוץ לתפיסתו, והוא מה שבכח האדם בהשתדלותו והקב"ה עוזרו בנצוח היצר, ועדיין יש נסיונות... והוא הבירור על זוך לבבו בסלוק היצר לגמרי עד שאין צריך לסייעתא דשמיא כלל, כי כבר לבו חלל בקרבו, וזהו חיים שלא בצער ושלא ביצר הרע, הנזכר בתנא דבי אליהו רבה (ה). שזכו לזה האבות ויתרו ויעבץ עיין שם. ואז הוא משיג מדרגת יחידה, שמתאחד עם אמיתות הש"י, כי אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים שכבר הרגו ליצר הרע, ואז הוא מעין עולם הבא, שאין צריך עוד לשום השתדלות המכונה ברוח ורעש ואש רק קול דממה דקה הוא מדרגת נהנין מזיו השכינה דלעתיד לבא'. (צדקת הצדיק רכז. וע"ע: שיחת מלאכי השרת עמ' 63; רטיסי לילה כ; תקנת השבין עמ' 7 156).

ע"ע: עלי שור ח"ב עמ' שלט ואילך.

דף צח

'המעביר ד' אמות ברשות הרבים מקורה פטור, לפי שאינו דומה לדגלי מדבר' — וענני כבוד אינם נחשבים קירוי. (ריטב"א. וע' גם חזו"א עירובין ק, יט).

— יש מי שכתב לשמוע מכאן, שאף על פי שרוחב רשות הרבים ט"ז אמה, כמו שלמדו בסמוך מדגלי מדבר, אין צריך שכל הט"ז יהיו מגולות, אלא גם אם מקצתן מקורות — רשות הרבים היא, דומיא דעגלות שמקצתן היה מקורה. (עפ"י חדש האביב)

'איני והא עגלות דמקורות הויין ואמר רב משום רבי חייא: עגלות תחתיהן וביניהן וצדיהן רשות הרבים?' — המקשה אינו סובר לחלק בין קירוי העגלות, שאינו קבוע באותו מקום, ובין קירוי הקבוע ברשות הרבים — אולי משום שהשטח שמתחת לעגלות היה תמיד מקורה, לכך נידון כקירוי קבוע. או אפשר, ששונה כאן לפי שהמדבר אינו מהוה רשות הרבים אלא בזמן שישראל מהלכים בו (כדלעיל 1:), לכך מועיל מה שהיה מקורה באותה שעה שהיו מהלכים, אבל בעלמא, ברשות הרבים קבועה, לא יועיל קירוי לשעה לבטל ממנו שם רשות הרבים. וצריך עיון (עפ"י שפת אמת).

והחזון-איש (סב, כב) כתב: אף על פי שכלים אינם מבטלים רשות הרבים, (כמו לענין טרסקל גדול התלוי ברה"ר, בטל הוא לרשות הרבים, כדברי התוס' ה. קב.), צריך לומר כיון שעל העגלות היא רשות היחיד, בטל רשות הרבים תחתיה.

(ע"ב) 'אמר שמואל: ביתדות' — יש לעיין אם כן למה העגלות מהוות רשות היחיד? וצריך לומר שהיו היתדות רחבות ארבעה טפחים, ועל כן יתד הסמוכה לדופן העגלה הינה רשות היחיד. אי נמי, לאחר שהניח שורה ראשונה של קרשים, נעשית העגלה רשות היחיד, ומהושטת הקרשים האחרונים אנו למדים חיוב 'מושיט', וכן הוצאה והכנסה [כמו שאמרו מט: הם העלו הקרשים מהקרקע לעגלה...]. (עפ"י חזון איש סב, כב)

'ביתדות' — יש מפרשים, שתחילה היו מניחים בעגלות את יתדות הקלעים, עם עמודיהם, כמפורש בכתוב שהם משא בני מורי עם קרשי המשכן. (עפ"י רשב"א. וכן כתב ב"פא עינים'. וע"ע: מהר"ם שיף ומגדים חדשים).

'קרשים מלמטן עוביין אמה ומלמעלן כלין והולכין עד כאצבע, שנאמר יהיו תמים על ראשו ולהלן הוא אומר תמו נכרתו. דברי רבי יהודה...' — רבי יהודה דרש 'תמים' מלשון כלין ולא מלשון תמימות כדברי רבי נחמיה, מכך שלא נאמר 'תמימים'. (ע' חדש האביב; פירוש רש"ר הירש — שמות כו, כג-כד).

'רבי נחמיה אומר: כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעען עוביין אמה... והכתיב תמים? — ההוא דליתו שלמין ולא ליתו דניסרא' — יש מפרשים שרבי יהודה לפי שיטתו במקום אחר, אינו צריך לימוד מיוחד על כך, כי סובר שקשירה או הדבקה אינן מהוות חיבור להעשות כדבר אחד (ע' נגעים יב). נמצאו יותר מעשרים קרש לכל צד.

ונידון זה שייך למחלוקת הפוסקים האם התפלין צריכות להיות מעור אחד ממש או אף חתיכות מודבקות כשרות. וכן יש לתלות בזה מחלוקת הש"ך והט"ז (ביו"ד פ) כשחצי מהאות נכתבה על מטלית הדבוקה בספר. (עפ"י הנצי"ב בחדושיו כאן ובשו"ת שלו (משיב דבר ח"ב עט. וכתב שלהלכה אנו נוקטים שמועיל על ידי הדבקה). וע' גם 'חדש האביב'.

וע' בשו"ת דובב מישרים (ח"א פ) בטעם הפוסלים אות שחציה על המטלית, לפי שנאמר 'וכתבתם' כתיבה תמה, וכדרך שדרש רבי נחמיה מ'תמים' שלא יעשה קרש אחד משתי חתיכות).

*

'... הנה כי כן: בעוד שמשמעותו של מספר הקרשים צריכה עדיין עיון, הרי שפירוש סמליותם של הקרשים — שבטי ישראל המלוכדים מסביב למקדש — נראה ברור וטביר. הקרשים הוצמדו יחד על ידי חיבור כפול: ארבעה בריחים שנראו מבחוץ חיברו אותם מכל צד, ובריה אחד פנימי, סמוי מן העין, קישר אותם כולם יחד. ארבע אמהות ואב אחד היו להם לשבטי עם-יעקב-ישראל. כל אחד מן הבריחים החיצוניים מסמל את התייחסותם אל אחת האמהות, ולפיכך מתחלקים הקרשים-השבטים כלפי חוץ לארבע קבוצות, בהתאם להתייחסותם הפיסית אל אמותיהם. ואילו כולם מתייחסים אל אב אחד, והאב הזה — יעקב-ישראל — הוריש לכולם

תעודה אחת משותפת, והבריח התיכן בתוך הקרשים מסמל את רוח תעודת-יעקב-ישראל שהיא מורשתם של כל השבטים; מורשה זו מלכדת את כל השבטים, על תכונותיהם השונות ל'שבטי י-ה', והיא הסוד הטמיר והמופלא של אחדותם הפנימית. את כולם מחייה ומנשא כוח אחד, רוח אחד ורצון אחד, וזה מלכד אותם לעולם ועד מסביב למקדש ה' באחדות שבאחוה.

... יריעות-הכרובים המקיפות את המשכן מסמלות את השגחת הבורא, ומספרן הכולל היה עשר, הוא המספר המציין את מלוא תכונת השלמות. אף על פי כן נתחלקו עשר היריעות לשני חלקים: חמש-חמש, ואם כי חוברו והודקו על ידי הקרשים, אפשר היה להפריד ביניהם. מקום ההפרדה והחיבור בין היריעות היה בדיוק בקו התיחום בין קודש הקדשים, מקום ארון העדות עם כפורת הכרובים, ובין הקודש, מקום השלחן והמנורה. וממש בקו הזה, קו ההפרדה והחיבור, ירדו הכרובים בפרוכת הסוככת והמבדילה, כך שאם יקרה המקרה ועטיפת-הכרובים של השולחן והמנורה תנתק מזו של העדות — ישאר מקום העדות סגור בפני עצמו מכל צדדיו על ידי כרובים.

עניין רב וחשוב מובע על ידי ההבדלה הזאת והחיבור הזה:

וודאי הוא שהשולחן והמנורה של ישראל, כלומר הרווחה הלאומית וההתפתחות הרוחנית בישראל, עומדים תחת חסותה המיוחדת של השגחת ה' — לא פחות מתורת ה' ותעודתה עלי אדמות, והרי מחנה-כרובים אחד מקיף את שלושתם. אולם גם זה וודאי, שפני ה' והשגחתו נשואים בראש ובראשונה אל תורת ה' ואל תעודתה עלי אדמות, ורק במידה שרוח ישראל ורווחתו שאובים וסדורים מכוח התורה ומשמשים רק להגשמת החזון הגלום בתורת ה' — רק בה במידה נהנים גם רוח ישראל ורווחתו מחסותה המיוחדת של השגחת ה'. משום כך צריך החזון הזה עצמו 'סיכוך והבדלה' לנוכח 'המנורה והשולחן' של ישראל, למען לא יבעט ישראל בתורה עצמה כאשר יבואו ימי פריחה רוחנית וחומרית, שאליה הגיע הודות לתורה זו, ולמען לא ישים את עצמו לראש ולמקור כל חילו ולא ישיג את גבול התורה ולא יכפה עליה את ההשקפות המדומות של רוחו ואת הצרכים המדומים של רווחתו — ולא ישנה, יחליף ויתקן את התורה. ההבדלה בין 'המנורה והשולחן' לבין 'הארון' באה כדי לשמור על התורה, שה' 'העיד' עליה, שתישאר לדורי דורות החזון העילאי שה' העמיד לפנינו, שתישאר לנצח נצחים 'נתונה' כביום נתינתה בסיני. רק בה יוכל ישראל למצוא את השורש ואת המזון לאילן התפתחותו הרוחנית, רק ממנה ישאב חומר, כוח וצורה להשתלמותו, ורק עליה ישתית את היסוד, היציבות ומלוא האושר של שולחן רווחתו. ואם ביום מן הימים יעמדו 'השולחן והמנורה' של ישראל ביחס של ניגוד אל 'הארון', או אז תסור חסות הכרובים מראשי השולחן והמנורה — והשולחן והמנורה יהיו לבז. אבל ארון העדות יישאר צפון תחת כנפי יריעות הכרובים — עד שיקום דור חדש החפץ להדליק את מנורתו רק באש שלהבת העדות ולהקים את שולחנו רק על יסוד העדות. אם רווחתה הרוחנית או החומרית של האומה תעמוד ביחס של ניגוד אל התורה, הרי לא את מציאות התורה היא מסכנת, אלא את מציאותה וקיומה של רווחתה הרוחנית והחומרית של האומה עצמה.

זאת משמעות הרצינית של פרוכת-הכרובים היורדת בין הארון לבין השולחן והמנורה. כללות 'משכן העדות' עומדת תחת אוהל של יריעות עיזים — יריעת עיזים לאהל על המשכן — ורק בכך מקבל המקדש תכונה של 'גוף חי המוגן כלפי חוץ'. שיפולי יריעות העיזים נגררים מאחורי המשכן על הארץ וקובעים את מראהו, 'כאשה שמהלכת בשוק', כלומר, הוא עושה